

УДК 069.5:655.4](430.319)(=161.2)

Олена Дубовик,
 провідний фахівець
 відділу наукового редагування бібліографічної
 інформації Книжкової палати України

Це вже стало традицією: на численних міжнародних книжкових форумах українські видавці репрезентують новинки, випущені за Державною програмою "Українська книга". Не була вона порушена і на цьогорічному Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку, який нинішнього року проводиться вже шістьдесят четвертий раз поспіль. Наші вітчизняні книги були представлені єдиною експозицією, яка займала 12 квадратних метрів. На українському стенді відвідувачі ярмарку мали нагоду познайомитися із продукцією "Балти-Друку", "Букрека", "Кальварія", "Картографія", "Либеді", "Мистецтва", "Нашого часу", "Нора-друку", "Союзу", "Старого Лева", "Ярославового валу"; особливу цікавість відвідувачів стенду України викликала захисна марка, розроблена Держкомтелерадіо України спільно з Українським науково-дослідним інститутом спеціальних видів друку (УкрНДІСВД) для захисту друкованої продукції від контрафакту, що є досить актуальним для сучасного книговидання.

Велику частину української експозиції становили мапи, атласи і довідники. Презентувала "Картографія", за словами головного редактора Ірини Руденко, "...найновітніші видання, ті, які завжди користуються попитом у відвідувачів: атласи автошляхів України, політико-адміністративні карти областей і тематичні наші атласи. Ми приїхали, щоб подивитись, як змінюється картографічна мода, яку частку становить цифрова картографія у порівнянні з паперовою". Безперечно, почерпнутий на книжковому форумі досвід вітчизняні видавці картографічної продукції використовують у подальшій діяльності.

А у видавництві "Кальварія" при формуванні власної експозиції дотримувались іншої думки. На переконання його PR-директора Ксенії Мацкевич, "...важливий не концепт, а загальна картина". Виходячи з цього, львів'яни "не відбирали окремо якісь книги, а просто відправили певну кількість", оскільки "зовнішні міжнародні форуми на кшталт Франкфурта, Лондона, Болонь — це форуми для "точкової" роботи, окремих домовленостей, які нічого не вирішують для внутрішньої галузі... З внутрішніми проблемами треба працювати роками і комплексно, а не сподіватись на якийсь прорив". Її колега, книжковий експерт Костянтин Родик не згодний з такою думкою і зауважує, що "...теоретично будь-який форум може допомогти українському книговидавництву. Але на практиці все залежить від зацікавленості інвесторів та чиновників, від того, чи регулюватимуть вони ринок. У будь-якому випадку видавці набираються досвіду". На франкфуртському книжковому ярмарку така нагода випала фахівцям "Либеді", "Личностей", "Соло", "Фоліо", "Нори-друку", "Кальварія", "Дулібу", які за підтримки Державного комітету телебачення і радіомовлення України взяли участь у фору-

мі. Вони пропагували українську книгу, провели переговори про співпрацю зі своїми колегами з інших країн. А це актуально, адже українська книга дедалі частіше "завойовує місце під сонцем" на європейському книжковому ринку. "Попит на українському літературі у світі є, — переконаний письменник і видавець Віталій Капранов. — Українські автори упевнено виходять на ринок Німеччини, Франції і Англії, а ставати на ноги їм допомагають різні фундації, які фінансують переклади їхніх творів на свою мову. В Україні, наприклад, цим займається благодійний фонд Open Ukraine, за його підтримки нещодавно вийшов переклад угорською книжки Сергія Жадана".

Видавець зі стажем впевнений, що участь у міжнародних ярмарках йому й колегам необхідна "...бодай для того, щоб зрозуміти, що таке книжковий бізнес". І в цьому їх збагатила участь у франкфуртському форумі, який ще раз переконав, що насправді книжковий бізнес "це орієнтир, дзеркало, в якому можна побачити, як наші книжки виглядають на фоні інших". На жаль, порівняння поки що не на користь українських видань. Ще одне проблемне для вітчизняних видавців питання — боротьба з електронним та друкованим піратством. А втім, не лише для України, а й інших країн це актуальна проблема, недарма ж вона стала предметом обговорення на науково-практичній конференції, в якій взяв участь й президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів Олександр Афонін. Світовий досвід у цій царині та можливі способи захисту видань, запропоновані учасниками конференції, стануть корисними також і для українських видавців.

Багато вони почерпнули й у ході проведення заходу Licensing Day: видавці зустрічалися і вели переговори з літературними агентами, фахівцями у галузі авторського права. А новинкою ярмарку стало облаштування майданчика State of the Arts, який надали у розпорядження дизайнерів, архітекторів та художників.

Цього року однією з головних тем форуму стала дитяча і підліткова література, причому особливу увагу було приділено активному переходу юного покоління на читання з цифрових носіїв. Зокрема, спеціальна програма Frankfurt Academy запропонувала учасникам книжкового ярмарку можливість дізнатися, як просувати книги серед дитячої аудиторії, які бренди викликають позитивну реакцію у сучасних дітей та підлітків. Сьогодні на книжковому ринку, як підкресливали куратори цієї програми, саме дитяча і підліткова література розвивається найшвидше.

Серед актуальних питань, що порушувались на форумі — випуск освітньої літератури, а також впровадження у шкільні програми інтерактивних моделей навчання. У рамках ярма-

рку працював "клас майбутнього", "учні" якого вчилися, як використовувати не просто електронні підручники, а 3D-окуляри і багатовимірні проекції.

Організатори та учасники книжкового форуму відзначили відчутне збільшення частки електронних видань у загальному сегменті дитячої літератури. І це можна прослідкувати на прикладі книговидання країни-організатора. У деяких видавництвах Німеччини випуск дитячих електронних книг зріс більше ніж у два рази. А компанія Ogiolus, в асортименті якої — DVD з мультимедійними посібниками для шкільних предметів — добила уведення цих видань у список рекомендованих підручників у Мюнхені. Наступним кроком фірми стане створення навчальних додатків для планшетів і смартфонів. За даними актуального опитування, проведеного Інститутом Forsa, книги в електронному варіанті читають 11% німців.

Інша важлива тема Франкфуртського ярмарку — література про туризм і подорожі. Питання про те, як зробити путівники сучаснішими, чи варто в них використовувати мультимедійні технології, і чи не зникне цей сегмент ринку з розвитком Інтернету, обговорили зацікавлені у цій справі фахівці видавничої галузі.

Загалом, на ФКЯ різним аспектам ринку цифрових книг — методичним, ліцензуванню, цифровому маркетингу, мерчандайзингу — було приділено значну увагу. Для прикладу: одна із конференцій, що проходила у рамках книжкового ярмарку, носила досить промовисту назву "Коли ж ми перестанемо говорити про метадані?". І хоча її учасники відповіли — ніколи, та з їхніх слів можна було зрозуміти: у "паперових" видавців зникло негативне ставлення до цифрової епохи, багато з них розділили думку Хольгера Волланда, одного з організаторів виставки, який підбиваючи підсум-

ки роботи "електронного" сегмента форуму, зазначив, що активні темпи розвитку книжкового ринку за останні три роки призвели до того, що нині випуск цифрової книги є частиною діяльності кожного видавництва, незалежно від його величини. Видавнича спільнота усвідомила, що технологічне майбутнє — це благо, і багато компаній активно упроваджують новітні цифрові технології.

Про масштаби 64-го Франкфуртського книжкового ярмарку говорить той факт, що він зібрав 7400 учасників із 104 країн. А його Почесного гостя — Нову Зеландію — представляли 70 авторів та митців. Саме її павільйон із символічною назвою "Поки ви спали" (а різниця в часі між Європою та "Країною Ківі" — відчутна) справив чи не найбільше враження на учасників та гостей ярмарку. У напівтемряві безперервно розвивалось мультимедійне дійство: відеопокази стосувались всього, що пов'язане із Новою Зеландією: її культурою, побутом, традиціями і природою. Квітесенцією цієї програми стало те, що учасників виставки навчили традиційного танцю новозеландських маорі — хака. Естафету Почесного гостя Нова Зеландія наступного року передає Бразилії.

А почалося свято із вручення Німецької книжкової премії, якою Союз німецької книготоргівлі нагороджує автора найкращої книги німецькою мовою. Цього разу журі обрало твір Урсули Крехель "Окружний суд". Лауреатом Премії миру 2012 став 54-річний китайський письменник Ляо Іу, який проживає у Берліні. Серед тисяч письменників, котрі представляли на ярмарку свої новинки, найбільший ажіотаж викликав Арнольд Шварценеггер, який презентував свої мемуари, що отримали назву "Згадати все: неймовірно правдива історія мого життя".

Надійшла в редакцію 5 листопада 2012 року